

Stand-up comedy – Analysebegreber (1)

(1) Pro-sopopoeia

- *Prosopopoeia* ifølge ekspert: *Med den retoriske Samtale, tænkes ikke paa Replikskifte i Drama eller Fortælling, men paa konstrueret Dialog i ren episk Fremstilling, hvor Forfatteren selv baade spørger og svarer, evt. ved Indførelse af talende Begreber eller tænkte Personer.* (Ulla Albæk: *Dansk Stilistik* - s.195)
- **Find det i ytringen** ved at se på, hvornår retor ændrer stemme og synsvinkel, altså hvornår fortæller han ikke bare, hvad en person sagde, men hvordan personen sagde (som om retor var denne person). Læg også her gerne mærke til **actio** og publikums reaktion her (klap og latter)

(2) Allusion

- *Allusion* ifølge fremmedordbog: *hentydning*
- *Allusion* ifølge ekspert: "Hentydning til noget velkendt. Allusionen er ligesom et citat én af intertekstualitetens* mange underformer. Ved at stikke den ene hånd ind mellem to skjorte-knapper kan man alludere til Napoleon, ligeosm man kan alludere til Hitler ved på en tegning eller et billede at tilføje en lille sort moustache. I tekster kan allusioner fx bestå i hentydninger til bestemte steder, personer eller begivenheder: *Mødet blev hans Waterloo*". (Keld Gall Jørgensen: *Stilistik* - s.172)
- **Find det i ytringen** ved at opliste alle egennavne (personer eller ting), der nævnes undervejs. Find derefter ud af, om disse falder i nogle bestemte kategorier, og hvor intellektuelle og aktuelle de er (Jesus hører til de fleste danskeres "almendannelse", mens "Amalie" er mere "aktuel" (tidstypisk), som ikke nødvendigvis alle kender) (kan kobles til **persona & doxa**)

(3) Ethos - eunoia

- *Eunoia* ifølge græsk ordbog: velvilje, hengivenhed (frivillig gave, bevis på velvilje)
- *Eunoia* ifølge ekspert: *Velvilje, i overensstemmelse med hvilken den, der har den, siges at nære velvilje, kan vi da bestemme som en tjenstvillighed overfor en, der trænger til den, ikke mod nogen gengæld eller for at opnå noget for den, der yder tjenesten, men for modtagerens skyld* (Aristoteles - s. 137 i *Retorikken*, bog B, VII)
- **Find det i ytringen** ved bl.a. at se på tiltale som stiltræk: hvor tit siges der I, jer, du, dig i ytringen, og kan man ud fra disse sætninger indkredse, på hvilken måde retor tager hensyn til publikum (enten deres køn, alder, geografiske placering – jf. modtageren i det retoriske pentagram, eller også deres forudviden (doxa), deres viden og holdninger til emner, der tages op)

(4) Joke

- Joken ifølge ekspert: Traditionelt består en joke af to dele: 1) setup og 2) punch. Setup er "the first part of joke that sets up the laugh", hvor punch er "the second part that makes you laugh". Setup og punch er direkte relateret til begreberne forventning-overraskelse, en joke skal overraske modtageren, hvis den skal virke. Fx *Sex er en af de mest smukke og naturlige ting(setup) – som man kan købe for penge (puch)* (Greg Dean: *Step by step to Stand-up Comedy* – s.1-2)
- **Find det i ytringens actio** ved at lytte efter publikums reaktioner (latter, evt. med klap), og find dernæst de to sætninger, der skaber dynamikken – forventning – overraskelse - og beskriv, hvad er det, der er det overraskende (det, vi forventer, har ofte at gøre med **doxa**)

(5) Persona

- *Persona* ifølge eksperter: Begrebet stammer fra teaterverdenen – det betød oprindeligt maske. I retorisk sammenhæng bruges det til at beskrive retors mulighed for at ”vinkle” sin egen fremtoning, fx gennem særlige sproglige markører der kan sætte vedkommende i et fordelagtigt lys i den givne sammenhæng. Persona er altså ”afsender-profilen” i teksten. (Jørgensen & Villadsen: ”Kommunikationssituationen” i *Retorik – teori og praksis* – s.88)
- *Implied Author* ifølge ekspert: ”the notion of the implied author is most helpful if it is regarded as occupying a middle ground between the ethos of the historical author and the literary persona” (Roger D. Cherry: ”Ethos Versus Persona” s.395)
- **Find personaen i ytringen** ved beskrive din opfattelse af rhetors personlighed, som den kommer til udtryk i ytringen (og ikke ud fra forhåndskendskab), og find dernæst *implied author* ved at se på, om du fornemmer, at der lægges en vis afstand (evt. ironisk distance) til personaen i ytringen. Med andre ord: kan du ane en forskel på forfatter og fortæller?

(6) Doxa

- *Doxa* ifølge græsk ordbog: *Forestilling; mening* (negativt ment: *indbildning*)
- Bruges i retorikken om de forestillinger, vi har til fælles (eller som er populære i en periode) i et samfund. Et eksempel kunne være: ”Hunden er menneskets bedste ven”

(7) Maksime

- *Maksime* ifølge fremmedordbog: *grundsætning, leveregel, regel for ens handling, i slående koncis formulering.*
- *Maksime* ifølge ekspert: Dale Sullivan skriver om ethos i lejlighedstaler, at man skal være en repræsentant for fællesskabet, og at denne autoritet skal vise sig direkte i talen. Den stærkeste måde at skabe dette på, er ved at citere maksimer, der har at gøre med generaliseringer. Fordelen ved at bruge maksimer er bl.a. at publikum elsker at høre en retor udtrykke deres holdninger som universelle sandheder.
- **Find disse i ytringen** ved at undersøge hjemlerne til de forskellige temaers argumenter – bygge disse på generelle dagligdags antagelser eller maksimer? Find derefter ud af, om disse falder i nogle bestemte kategorier/ omhandler samme emne.

(8) Constraints

- *Constraint* ifølge engelsk ordbog: tvang, ufrihed, indespærring
- Bruges i retorikken efter Bitzers teori om *den retoriske situation*
- *Constraint* ifølge lærebog: *En constraint, der altid skal tages højde for, er genren [...] Ofte vil situationens constraints hænge sammen med modtagerne. Deres holdning og viden, indstilling til afsenderen og demografi i øvrigt [...] Constraints er således de omstændigheder, der tvinger eller hjælper afsenderen til at foretage bestemte valg for sin ytring* (Helle Borup: *Ud med sproget* – s. 83-84)
- **Find det i ytringen** ved at overveje, hvilke forventninger du har til genren, og om ytringen lever op til genren, eller om der evt. er genrebrud (og hvilken virkning de har). Kig dernæst på, om du kan se i ytringen, at den forholder sig til andre omstændigheder – enten ang. publikum eller noget, der er aktuelt i selve situationen (kig også gerne på **actio**).